

ТІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ

DOI: <https://doi.org/10.31110/consensus/2024-04/177-190>

УДК (UDC) 378

EUROPEAN INTEGRATION OF HIGHER EDUCATION ON THE EXAMPLE OF COOPERATION BETWEEN THE I.I. MECHNIKOV UNIVERSITY AND ITALY

Olena Smyntyna*

Abstract

The purpose of the article: to analyze the cooperation between Odesa I.I. Mechnikov National University and Italian higher education institutions in the context of Ukraine's integration within the European Higher Education Area.

Research methodology: the research is based on the scientificity principle and general scientific research methods, such as analysis, synthesis, and periodization.

Scientific novelty: more than 15 years of Odesa I.I. Mechnikov National University's experience of cooperation with Italian higher education institutions in the context of the European integration of the Ukrainian higher education system have been researched and summarized.

Conclusions: the process of integration of European higher education, or the Bologna Process, is an integral part of European integration that began in the late 1990s. Ukraine joined it in 2005. Odesa I.I. Mechnikov National University became one of the first universities in the country to join the implementation of the Bologna Charter in the educational process.

One of the main partners of the I.I. Mechnikov ONU in the European Union is Italy – a country connected with Odessa by ancient cultural and historical ties. In order to strengthen cooperation in this area within the university, in 2007 the G. Garibaldi Center of Italian History and Culture was established. The main priorities of the center's activities are: promoting the academic mobility of students and teaching staff; teaching the Italian language; organization of cultural, educational, and scientific events. The Center is not an isolated structure and interacts with the Embassy of Italy in Ukraine actively, as well as with the other cultural and scientific institutions, such as the Institute of Italian Culture in Ukraine and the Dante Alighieri Society. The results of the Center's activities have been recognized at the governmental and international levels on numerous occasions. The full-scale invasion of the Russian Federation in 2022 significantly complicated the usual process of European integration of higher education, however, Odesa I.I. Mechnikov National University, in a similar manner to other Ukrainian universities, managed to adapt to the challenges of wartime.

Keywords: Odesa I.I. Mechnikov National University, Ukraine, Italy, the Bologna process, the European Union, European integration, academic mobility, cooperation

---

* Doctor of Historical Sciences, Professor, Head of the Department of Archaeology, Ethnology and World History, Odesa I.I. Mechnikov National University, Odesa, Ukraine. E-mail: smyntyna_olena@onu.edu.ua. ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2020-2307>

**ЄВРОПЕЙСЬКА ІНТЕГРАЦІЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ
НА ПРИКЛАДІ СПІВПРАЦІ МІЖ ОНУ ІМЕНІ І.І. МЕЧНИКОВА ТА ІТАЛІЄЮ**

Олена Сминтина*

Анотація

Мета статті: проаналізувати кооперацію між Одеським національним університетом (ОНУ) імені І.І. Мечникова та італійськими вищими навчальними закладами в контексті інтеграції України з Європейським простором вищої освіти.

Методологія: дослідження ґрунтується на принципі науковості та загальнонаукових методах дослідження, таких, як аналіз, синтез, періодизація.

Наукова новизна: досліджено та узагальнено більш ніж 15-річний досвід співпраці ОНУ імені І.І. Мечникова з італійськими вищими навчальними закладами у контексті європейської інтеграції української вищої системи освіти.

Висновки: Процес інтеграції європейської вищої освіти, або Болонський процес, є невід’ємною складовою європейської інтеграції, що розпочався наприкінці 1990-х рр. і до якого доєдналася Україна у 2004 р. ОНУ імені І.І. Мечникова став одним з перших університетів у країні, що долучився до впровадження Болонської хартії у навчальний процес.

Одним з основних партнерів ОНУ імені І.І. Мечникова в Європейському Союзі є Італія – країна, пов’язана з Одесою давніми культурними та історичними зв’язками. Задля посилення співпраці на цьому напрямку в межах університету в 2007 р. було створено Центр культури та історії Італії імені Дж. Гарібальді. Основними пріоритетами діяльності центру є: сприяння академічній мобільності студентів та викладацького складу; викладання італійської мови; організація культурних, освітніх та наукових заходів. Центр не є ізольованою структурою і активно взаємодіє з Посольством Італії в Україні, а також іншими культурними і науковими закладами, такими, як Інститут Італійської культури в Україні та Товариство Данте Аліг’єрі. Результати діяльності Центру були неодноразово відзначені на урядовому та міжнародному рівнях. Повномасштабне вторгнення РФ у 2022 р. суттєво ускладнило звичний процес європейської інтеграції вищої освіти, однак ОНУ імені І.І. Мечникова, як і інші українські університети, зуміли адаптуватися до викликів воєнного часу.

Ключові слова: ОНУ імені І.І. Мечникова, Україна, Італія, Болонський процес, Європейський Союз, європейська інтеграція, академічна мобільність, кооперація

Цитування: Сминтина, О. (2024). Європейська інтеграція вищої освіти на прикладі співпраці між ОНУ імені І.І. Мечникова та Італією. *Консенсус*, 4, 177-190.

URL: <https://konsensus.net.ua/index.php/konsensus/article/view/139>

---

* доктор історичних наук, професор, завідувачка кафедри археології, етнології та всесвітньої історії Одеського національного університету імені І.І. Мечникова, м. Одеса, Україна. E-mail: smynytyna_olena@onu.edu.ua. ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2020-2307>

Постановка проблеми. Участь України в Болонському процесі стала одним з найбільш позитивних чинників у розвитку вітчизняної системи вищої освіти на її сучасному етапі. За останні два десятиліття у тих чи інших формах співпраці взяли участь десятки тисяч студентів, викладачів та науковців. Накопичений за цей час досвід окремих університетів, інших наукових та культурних установ і вимагає фіксації та узагальнення на теоретичному рівні для проведення всебічного аналізу і вибудовування стратегії інтернаціоналізації вищої освіти у майбутні десятиліття.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема інтеграції системи вищої освіти України з європейською активно вивчалася українськими дослідниками упродовж останніх 15-20 років, зокрема, Д. Свириденком¹, Ж. Черняковою², Є. Ханом³. З 2022 р. з'явилася низка досліджень, присвячених впливу повномасштабного вторгнення на цей процес⁴. Досвід взаємодії Одеського національного університету імені І.І. Мечникова з італійськими культурними інституціями коротко оглядався у виданнях, присвячених історії університету⁵.

Мета статті: проаналізувати кооперацію між Одеським національним університетом (ОНУ) імені І.І. Мечникова та італійськими вищими навчальними закладами в контексті інтеграції України з Європейським простором вищої освіти.

Виклад основного матеріалу. Підписання Маастрихтського договору у 1992 р. позначило перехід до чергової сходинки у процесі європейської інтеграції. Країни-учасниці новоствореного Європейського Союзу (ЄС) зобов'язалися поширити механізми співпраці на усі сфери діяльності, виходячи за рамки першопочаткової ідеї про побудову спільного європейського ринку. Перші роки існування організація головним чином була зосереджена на впровадженні єдиної валюти спільноти – євро. Як тільки в 1999 р. було проголошено про створення євросони, уряди держав-членів ЄС змогли спрямувати більші зусилля на реалізацію інших напрямків,

¹ Свириденко Д. Академічна мобільність: відповідь на виклики глобалізації. Київ: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2014. 279 с.

² Чернякова Ж. Порівняльна характеристика моделей інтернаціоналізації освітнього процесу. *Український педагогічний журнал*. 2015. № 4. С. 243–246. URL: <https://uej.undip.org.ua/index.php/journal/article/view/138>

³ Хан Є. Академічна мобільність як один з пріоритетних напрямків у процесі формування спільного європейського освітнього простору: український досвід співпраці. *Європейські історичні студії*. 2017. № 8. С. 53–73. DOI: <http://doi.org/10.17721/2524-048X.2017.08.53-73>

⁴ Полянська А.С. Особливості управління проектом «Міжнародна академічна мобільність» Програми Еразмус+ в умовах війни. *Економіка, управління та адміністрування*. 2023. Вип. 1 (103). С. 56–63. URL: <http://rep.btsau.edu.ua/handle/BNAU/8651>; Цвид-Гром О.П. Міжнародна академічна мобільність в умовах війни. *Актуальні питання інтернаціоналізації вищої освіти в Україні: лінгвістичний, правовий та психолого-педагогічний аспекти: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (БНАУ, 23-24 березня 2023 р.)*. Біла Церква, 2023. С. 41–43.

⁵ Одеський національний університет імені І.І. Мечникова. *Історія та сучасність (1865–2015)* / гол. ред. І.М. Коваль. Одеса: Одеський нац. ун-т ім. І.І. Мечникова, 2015. 964 с.: іл.; *Історія міжнародного співробітництва Одеського національного університету імені І.І. Мечникова* / В.С. Гріневич та ін. Одеса: Одеський національний університет імені І.І. Мечникова, 2015. 84 с.

зазначених у Маастрихтській угоді, зокрема – інтеграції вищих навчальних закладів⁶.

У тому ж 1999 р. у м. Болонья в Італії відбулася зустріч міністрів освіти країн ЄС, за результатами якої було видано спільну декларацію про намір про побудову єдиного європейського освітнього простору. У 2005 р. до Болонського процесу долучилася Україна. Одеський національний університет (ОНУ) імені І.І. Мечникова, як один з найбільших та найстарших навчальних закладів в Україні, із самого початку долучився до Болонського процесу, і першим серед класичних університетів незалежної України був запрошений до підписання Великої Болонської Хартії Університетів Magna Charta Universitatum. Підпис від імені ОНУ в Болонському університеті поставив ректор університету в 1995–2010 рр. В.А. Сминтина (Рис. 1). Згодом Наглядова Рада Болонської Хартії на чолі з Генеральним секретарем Андрісом Барбланом провела виїзну перевірку організації навчального процесу в ОНУ імені І.І. Мечникова (Рис. 2) та дала їй високу оцінку.

Фото 1. Ректор ОНУ імені І.І. Мечникова (1995–2010) проф. В.А. Сминтина підписує від імені ОНУ Велику Болонську Хартію Університетів Magna Charta Universitatum

⁶ Dedman M. The Origins and Development of the European Union 1945–2008: A History of European Integration. New York: Routledge, 2009. P. 152–153.

Фото 2. Виїзне засідання Наглядової Ради (Observatory) Болонської Хартії університетів (Magna Charta Universitatum) на чолі з її Генеральним секретарем п. Андрісом Барбланом

Логічним продовженням розвитку напрямку міжнародного партнерства стало відкриття в межах університету Центру італійської історії та культури імені Дж. Гарібальді у 2007 р. Його діяльність направлена на розвиток партнерських стосунків з Італією – однієї з найбільш розвинутих країн в межах Європейського простору вищої освіти, складовою частиною якого є Україна. Діяльність країн-учасниць процесу направлена не тільки на покращення якості навчання, а й на інтеграцію вищих навчальних закладів у більш широке соціальне та економічне середовище задля забезпечення потреб суспільства та можливості самореалізації студентів, викладачів та науковців. Поточний план розвитку (ЕНЕА-2024) також робить акцент на важливості дотримання фундаментальних цінностей у вищій освіти, в першу чергу – академічної свободи⁷.

Поява Центру саме у стінах ОНУ імені І.І. Мечникова не була випадковістю, адже Одесу та Італію пов'язують давні історичні зв'язки. Ще в період Середніх віків генуезькі торговці заснували на місці сучасного міста торговельну факторію –

⁷ Bologna Follow Up Group Work Plan 2021-2024. *European Higher Education Area*. 24 p. URL: https://chea.info/Upload/BFUG_PT_AD_76_5_Work_Plan_and_TORs_Annex_1.pdf

Джинестру⁸. Упродовж усього 19 ст. Одеса, завдяки своєму економічному та культурному значенню, була центром італійської еміграції на Півдні України⁹. Відомо, що й сам Джузеппе Гарібальді відвідував Одесу, принаймні тричі. Перший раз – в якості моряка на торговельному судні «Костанца» у 1826 р., ще два рази – на початку 1830-х рр., вже після вступу до організації «Молода Італія». Під час останнього візиту до Одеси Дж. Гарібальді прибував інкогніто, оскільки вже був оголошеним у розшук та засудженим до смертної кари поліцією Сардинського королівства за підготовку антимонархічного заклоту¹⁰. Також у фондах Наукової бібліотеки імені І.І. Мечникова розміщена багата колекція італійських стародруків 15–17 ст., які є безцінним джерелом для вивчення європейської історії¹¹.

Основними напрямками діяльності центру культури та історії стали:

- розвиток академічної мобільності та наукового співробітництва з італійськими установами;
- вивчення італійської мови;
- проведення наукових, просвітницьких та культурних заходів.

За майже два десятиліття співпраці в Центру ОНУ імені Дж. Гарібальді встановилися міцні партнерські стосунки з цілою низкою італійських наукових, навчальних та культурних інституцій. В першу чергу, мова йде про Болонський університет, університет Ка Фоскарі, університет Фоджа, університет л'Аква і ін. Важливим аспектом інтеграції є розвиток не тільки вертикальних, а й горизонтальних зв'язків. Окрім того, велика увага приділяється зворотному зв'язку від кожного з учасників процесу задля досягнення безперервності циклу інтернаціоналізації освітнього процесу¹². Саме таким чином досягається реалізація комплексних завдань, визначених у програмі розвитку Європейського простору вищої освіти.

Академічна мобільність є одним з ключових інструментів, який дозволяє університету виконувати свої функції (за визначенням ЮНЕСКО): навчити пізнавати; навчати робити; навчати співіснувати разом з іншими; навчати жити¹³. Зі сторони студента чи дослідника, на думку Д. Свириденко, мобільність можна

---

⁸ Гавриленко О.Л., Сівальньов О.М., Цибулькін В.В. Генуезька спадщина на теренах України: етнодержавознавчий вимір. Харків: «Точка», 2017. С. 57.

⁹ Бацак К.Ю. Італійська еміграція в Україні наприкінці XVIII – у першій третині XIX століття. Київ: Знання України, 2004. С. 105–166.

¹⁰ Варварцев М. Джузеппе Гарібальді: морськими шляхами в Україну (1824–1834 рр.). *Міжнародні зв'язки України: наукові пошуки і знахідки: міжвід. зб. наук. пр.* 2013. Вип. 22. С. 14–21. URL: http://resource.history.org.ua/publ/mo_2013_22_9

¹¹ Італійська книга епохи Відродження у фондах Наукової бібліотеки ОНУ ім. І.І. Мечникова / упоряд. Є.В. Савельєва. Одеса: Астропринт, 2001. 88 с.: 16 л. іл.

¹² Чернякова Ж. Порівняльна характеристика моделей інтернаціоналізації освітнього процесу. *Український педагогічний журнал.* 2015. № 4. С. 243–246. URL: <https://uej.undip.org.ua/index.php/journal/article/view/138>

¹³ Свириденко Д. Академічна мобільність: відповідь на виклики глобалізації. Київ : Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2014. С. 5–6.

розглядати як природне право для кожного представника академічної спільноти. При цьому процес логічно має завершуватися поверненням у рідне середовище. Критична маса учасників освітнього процесу з досвідом академічної мобільності здатна створити потенціал для розвитку власного навчального закладу та викорінення існуючих негативних явищ. Окрім того, завдяки регулярним контактам з іноземними інституціями впроваджується у життя принцип відкритості до реформ задля забезпечення конкурентоспроможності українських університетів на міжнародному ринку освітніх послуг¹⁴.

Фото 3. Круглий стіл «Італійці в Одесі: минуле, сучасність, майбутнє» за участю директора Італійського Інституту культури проф. Ніколи Франко Баллоні (модератор – керівник Центру Італійської культури та історії імені Дж. Гарібальді проф. О.В. Сминтина)

Завдяки програмам Європейської комісії Erasmus + та Erasmus Mundus щорічно десятки студентів та викладачів ОНУ ім. Мечникова проходять стажування в європейських навчальних закладах. Італія, разом з Іспанією, Польщею, Німеччиною, є одним найпопулярнішим напрямком для реалізації

¹⁴ Свириденко Д. Академічна мобільність: відповідь на виклики глобалізації. Київ: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2014. С. 112–123

академічної мобільності, особливо серед студентів бакалаврського рівня¹⁵. Упродовж 2000-х і 2010-х рр. завдяки налагодженій співпраці між Центром історії та культури Італії імені Дж. Гарібальді та Посольством Італії в Україні студентам та викладачам ОНУ імені І.І. Мечникова щорічно виділялися стипендії від італійського уряду для проходження стажування. Окрім того, співпраця з Болонським університетом посилювалася взаємодією в рамках програми Overseas. На жаль, повномасштабне вторгнення РФ в Україну перервало традицію щорічного стажування студентів цього навчального закладу в стінах ОНУ імені І.І. Мечникова.

Тривала історія взаємовідносин дозволила вивести співпрацю ОНУ імені І.І. Мечникова з італійськими навчальними закладами на новий рівень. З весни 2020/2021 н.р. було започатковано програму постійно діючу подвійних дипломів з університетом Л'Акваїла для студентів-магістрів спеціальності «Прикладна математика»¹⁶. Паралельно була запущена аналогічна програма подвійних дипломів з університетом Кассіно та Південного Лаціо для студентів-магістрів спеціальності «Економіка»¹⁷. Наразі продовжуються перемовини щодо запровадження нових програм подвійних дипломів з іншими італійськими університетами. Усі ці зусилля є важливою складовою щодо інтернаціоналізації вищої освіти, що є одним із головних пунктів чинної стратегії розвитку ОНУ імені І.І. Мечникова¹⁸.

Співпраця в галузі сенсорики та нанофізики напівпровідників займає особливе місце в науковому співробітництві між ОНУ ім. І.І. Мечникова та італійськими університетами. Спільно з Інститутом наноструктурованих матеріалів Національної ради досліджень Італії (CNR) було досліджено зміни складу поверхні наноструктурованих напівпровідників (С. Вітколі, Дж. Паделетті, С. Кашуліс, В. Сминтина). На базі департаменту фізики університету м. Салерно були вивчені електрофізичні властивості наноплівки А2В6 (Б. Парментьер, В. Сминтина). Спільно з університетом м. Беневенто розроблено оптоволоконний наносенсор для визначення складу рідини (А. Кутоло, А. Кузано, В. Сминтина, Р. Вітер). Завдяки гранту Міністерства університетів і технологій Італії в університеті Ка Фоскарі (м. Венеція) проф. В. Сминтина розробив новий метод математичного моделювання кінетики адсорбції, а в університеті м. Салерно, як запрошений професор, він читав курс лекцій для аспірантів другого року навчання

¹⁵ Звіт ректора Одеського національного університету імені І.І. Мечникова за період: лютий 2022 р. – січень 2023 р. Одеса: ОНУ імені І.І. Мечникова, 2023. С. 58–62. URL: https://onu.edu.ua/pub/bank/userfiles/files/rector/zvit-rectora2022_Truba_VI_text.pdf

¹⁶ Подвійні магістерські дипломи ОНУ та Університету Л'Акваїла (Італія) з прикладної математики. *Сайт Одеського національного університету імені І.І. Мечникова*. URL: <https://onu.edu.ua/uk/oholoshennia/podviini-mahisterski-dyplom-y-onu-ta-universytetu-lakvily-italiia-z-prykladnoi-matematyky>

¹⁷ Подвійні магістерські дипломи ОНУ та Університету Кассіно (Італія) з економіки. *Сайт Одеського національного університету імені І.І. Мечникова*. URL: <https://onu.edu.ua/uk/fakultety/ekonomiko-pravovyi-fakultet/podviini-mahisterski-dyplom-y-onu-ta-universytetu-kassino-italiia-z-ekonomiky>

¹⁸ Стратегічні пріоритети розвитку Одеського національного університету на 2020–2025 роки. Одеса: ОНУ імені І.І. Мечникова, 2020. С. 6–7. URL: <https://onu.edu.ua/pub/bank/userfiles/files/documents/strategyonu.pdf>

на італійській мові. Найважливіші наукові результати були опубліковані в провідних міжнародних журналах і представлені на престижних наукових конференціях, таких як EUROSENSORS, Transducers та ін¹⁹.

Ще одним великим науковим проектом, до якого долучилися співробітники Центру Дж. Гарібальді у співробітництві з виданням «Фоліо», став переклад та видання багатотомної праці «Історія європейської цивілізації», упорядкованої видатним італійським інтелектуалом Умберто Еко. Проект охопив період від античних часів до сучасності і поділений на три великі блоки: Античність, Середні Віки та Модерн. Одним з головних принципів проекту стала мультидисциплінарність: провідні італійські фахівці написали окремі розділи про розвиток філософії, міфології та релігії, науки та техніки, образотворчого мистецтва, літератури, музики²⁰. Поява настільки широкого енциклопедичного видання в перекладі українською мовою беззаперечно стала важливою віхою для розвитку вітчизняної гуманітаристики.

Знання іноземних мов є необхідною складовою розвитку міжнародних наукових, освітніх та культурних зв'язків. ОНУ імені Мечникова є одним з провідних вищих навчальних закладів в Україні по впровадженню вивчення італійської мови у навчальний процес. Ще наприкінці 1990-х рр. за підтримки директора Італійського Інституту культури в Києві проф. Ніколи Франко Балло в університеті почали працювати викладачі, направлені Міністерством закордонних справ Італії. Згодом при Центрі італійської історії та культури імені Дж. Гарібальді були відкриті курси мовної підготовки. Навчальна програма курсів узгоджується з Італійським Інститутом культури і структурована за рівнями, що співвідносяться з європейською схемою вивчення мов. З 2012 року Центр культури та історії Італії ім. Дж. Гарібальді став першим і єдиним на Півдні України сертифікованим центром для проведення дистанційних екзаменів з італійської мови, історії, археології, культури та географії в рамках консорціуму ICoN «Італійська культура в мережі» (м. Піза, Італія). За час роботи курсів випускні іспити успішно склали та отримали сертифікати більш ніж півтисячі слухачів, серед яких – студенти ОНУ імені І.І. Мечникова та інших навчальних закладів м. Одеси, а також дорослі і школярі, зацікавлені в опануванні італійської мови.

За участі Центру культури та історії Італії ім. Дж. Гарібальді відбулося чимало виставок, відкритих заходів та публічних лекцій. Щорічно ОНУ імені І.І. Мечникова долучається до святкування Міжнародного тижня італійської мови, що традиційно відзначається у жовтні. Зокрема, у 2020 р., під час святкування ювілейного XX Міжнародного тижня італійської мови була проведена віртуальна виставка: «Висловитися італійською: історія та культура Італії у зображеннях». Основна ідея

¹⁹ Сминтина Валентин Андрійович: біобібліографічний покажчик / за ред. О.В. Сминтини. Одеса: Астропринт, 2008. С. 137-200.

²⁰ Книжкові серії: Історія цивілізації. Сайт видавництва Фоліо. URL: https://folio.com.ua/books?by_series=51

заходу полягала у розкритті значення давніх і сучасних витворів італійського живопису та графіки як невербальних засобів трансляції італійської ідентичності²¹.

Важливою подією в діяльності Центру культури та історії Італії ім. Дж. Гарібальді стало проведення круглого столу «Італійці в Одесі: минуле, сучасність, майбутнє» у червні 2009 р. У роботі круглого столу взяли участь представники ОНУ імені І.І. Мечникова, Одеського історико-краєзнавчого музею, Одеського археологічного музею НАН України, Інституту археології НАН України, а також фундації Ромуальдо дель Бьянко та Товариства Данте Аліг'єрі. Учасники обговорили основні напрямки та результати досліджень з італійської історії та культури в Одеському регіоні, окреслили перспективи подальших наукових розвідок у цій сфері та можливості для поглиблення співпраці з науковими, освітніми та культурними установами Італії.

Ще однією помітною віхою стало проведення в 2018 р. на базі Центру конференції «Італійська їжа в історії та культурі», приуроченої до року італійської їжі у світі. Доповіді учасників були розподілені за наступними секціями:

- Історія італійських харчових продуктів та страв від первісності до модерного часу: міждисциплінарний підхід.
- Регіональні традиції італійської кухні: їжа, трапеза та ідентичність.
- Італійська їжа та вино у літературі, образотворчому мистецтві та кінематографі: історія та сучасність.
- Сучасна італійська їжа та вино у європейській культурі.

За результатами конференції було видано тематичний збірник наукових статей, які стали внеском у розвиток таких напрямків, як гастрономічний туризм та антропологічна історія²².

Представники Посольства Італійської Республіки в Україні традиційно є шанованими й бажаними гостями Одеського національного університету імені І.І. Мечникова. У вересні 2007 р. університет відвідав Надзвичайний та Повноважний Посол Італії в Україні пан Фабіо Фаббрі, а в квітні 2010 р. – Надзвичайний та Повноважний Посол Італії в Україні пан П'єтро Джованні Доннічі (Рис. 4). Освітняни та науковці університету неодноразово тепло зустрічали директора Італійського інституту культури в Києві, проф. Ніколу Франко Баллоні (Рис. 5). У рамках участі в Одеському кінофестивалі 2010 р. університет відвідав аташе з питань культури п. Вієрі Сораче Мареска. Також у зв'язку з офіційною презентацією першого українського перекладу збірки своїх віршів та відкриттям ювілейного навчального року університет приймав відомого італійського поета Коррадо Калабро, який є високоповажним урядовцем Італії²³.

²¹ Віртуальна виставка. *Сайт Центру культури та історії Італії імені Дж. Гарібальді*. URL: <http://garibaldi.onu.edu.ua/uk/novosti/87-virtualna-vistavka>

²² Італійська їжа в історії та культурі: зб. наук. ст. з нагоди року італійської їжі у світі / відп. ред. О.В. Сминтина. Одеса: Одеський національний університет імені І.І. Мечникова, 2018. 150 с

²³ Історія міжнародного співробітництва ОНУ. *Сайт Одеського національного університету імені І.І. Мечникова*. URL: <https://onu.edu.ua/uk/inter-depart/hist-inter>

Фото 4. Надзвичайний та Повноважний Посол Італійської Республіки в Україні п. П'єтро Джованні Доннічі з дружиною на зустрічі зі слухачами курсів італійської мови в Центрі культури та історії Італії імені Дж. Гарібальді

Фото 5. Робоча зустріч в бібліотеці Центру культури та історії імені Дж. Гарібальді (зліва направо – професор університету Ка Фоскарі Паоло Бьяджі, ректор ОНУ імені І.І. Мечникова В.А. Сминтина, керівник Центру проф. О.В. Сминтина, проректор ОНУ з міжнародного співробітництва доц. С.Ф. Скороход, співробітники центру Ю.В. Колмогорова та А.О. Стратонова, викладач італійської мови проф. Ніколетта Конфорті, директор Інституту Італійської культури в Києві проф. Нікола Франко Баллоні)

У січні 2017 р. з візитом до ОНУ імені І.І. Мечникова прибув Надзвичайний та Повноважний Посол Італії в Україні пан Давіде ла Чечіліа. Пізніше він прибув Під час офіційної частини зустрічі були обговорені питання збереження конструктивної співпраці між ОНУ імені І.І. Мечникова та культурними і освітніми установами в Італії, не дивлячись на труднощі, пов'язані з глобальною епідемією Covid-19. Окрім того, у неформальній обстановці пан Д. ла Чечіліа поспілкувався зі студентами факультету РФФ, що вивчають італійську мову. Візит пана Посла став можливістю провести відверту розмову зі студентами про історію та культуру Італії, а також про роль Італії у формуванні зовнішньої політики Європейського Союзу²⁴.

У 2021 р. ректор ОНУ проф. Вячеслав Труба зустрівся з директором Італійського інституту культури в Києві Едуардо Крізафуллі. Під час зустрічі були підведені підсумки більш ніж 30-річного співробітництва в науковій, освітній та культурній галузі. Також було визначено напрямки кооперації на майбутні роки – зокрема, однією з цілей співпраці було визначено необхідність підготовки спеціалістів, що володіють італійською мовою, для забезпечення розвитку туристичного потенціалу України. Обговорювалися й питання інтеграції наукового середовища обох країн. На жаль, через повномасштабне вторгнення рф ці плани зазнали коригувань²⁵.

Обрані напрямки співпраці, ефективність підходів та високий рівень організації співпраці Одеського національного університету імені І.І. Мечникова з італійськими установами неодноразово отримували визнання у вигляді урядових та громадських нагород. Ректор ОНУ імені І.І. Мечникова, проф. В.А. Сминтина був удостоєний Орденом Італійської Республіки «Зірка Італійської солідарності» III ступеня та звання Кавалера. Директор Італійського Інституту культури, проф. Н.Ф. Баллоні, за рішенням Вченої ради ОНУ імені І.І. Мечникова, отримав звання Почесного Професора університету. За представлення першого українського перекладу збірки поезій К. Калабро було присвоєно звання Почесного Доктора ОНУ імені І.І. Мечникова. Проф. Паоло Бьяджі з університету Ка Фоскарі у Венеції, за внесок у розвиток студентської академічної мобільності, став Почесним Професором ОНУ імені І.І. Мечникова. В 2012 р. керівник Центру культури та історії Італії імені Дж. Гарібальді, проф. О.В. Сминтина, була нагороджена пам'ятним знаком «20 років дипломатичних відносин між Україною та Італією» від Посольства Італії в Україні, а в 2019 р. – державною нагородою Італії, орденом «Зірка Італії».

---

²⁴ Візит Надзвичайного та Повноважного Посла Італійської Республіки в Україні пана Давіде Ла Чечіліа до ОНУ імені І.І. Мечникова. *Сайт Одеського національного університету імені І.І. Мечникова*. URL: <https://onu.edu.ua/uk/mizhnarodne-spivrobotnytstvo/vizit-posla-italijskoi-respubliki>

²⁵ Ректор ОНУ імені І.І. Мечникова Вячеслав Труба зустрівся з директором Італійського інституту культури Едуардо Крізафуллі. *Сайт Одеського національного університету імені І.І. Мечникова*. URL: <https://onu.edu.ua/uk/mizhnarodne-spivrobotnytstvo/rektor-onu-imeni-ii-mechnykova-viacheslav-truba-zustrivsia-z-dyrektorom-italiiskoho-instytutu-kultury-eduardo-krizafulli>

Після 24 лютого 2022 р. контакти в різноманітних сферах між ОНУ імені І.І. Мечникова та італійськими університетами в різних сферах не припинилися. Продовжується співпраця в рамках вже усталених програм міжнародної академічної мобільності. Достатньо навести лише декілька подій, які відбулися після початку повномасштабного вторгнення:

- проведення гостьової лекції професора університету Фоджа Альдо Лігустро на тему проблемних питань вирішення спорів у Світовій Організації Торгівлі²⁶;
- проведення гостьової лекції професора університету Кассіно та Південного Лаціо Джуліано Кальдо на тему «Корпоративна культура та підприємництво»²⁷;
- візит делегації ОНУ до університету в рамках міжнародного проекту «Accelerating Innovation and Entrepreneurial Excellence in Higher Education Institutes», направлено на розвиток міжфакультетських підприємницьких форматів освіти та навчання з метою формування міждисциплінарних старт-ап команд²⁸.

Висновки. Упродовж майже двадцятирічного періоду участі України в Болонському процесі ОНУ імені І.І. Мечникова залишається одним з провідних університетів в сфері інтернаціоналізації вищої освіти. Одним із головних напрямків інтеграції університету до Європейського простору вищої освіти є співпраця з італійськими науковими та культурними інституціями. Базовим осередком цієї кооперації є Центр історії та культури Італії імені Дж. Гарібальді, заснований в межах університету в 2007 р. Діяльність Центру можна розділити на три головні напрямки: розвиток академічної мобільності; вивчення італійської мови; проведення наукових, освітніх та культурних заходів. Одним із ключових принципів Центру є розвиток не тільки вертикальних, а горизонтальних міжнародних зв'язків задля забезпечення комплексності процесу інтернаціоналізації вищої освіти. Співпраця ОНУ імені І.І. Мечникова з італійськими інституціями неодноразово була відмічена урядовими нагородами та відзнаками з боку Посольства Італії в Україні. Незважаючи на виклики воєнного часу, академічна співпраця української та італійської наукових спільнот продовжується і на сучасному етапі розвитку вищої освіти в нашій державі.

---

²⁶ Лекція професора Університету Фоджа (Італія) Aldo Ligustro з міжнародного права для студентів ЕПФ ОНУ. *Сайт Одеського національного університету імені І.І. Мечникова.* URL: <https://onu.edu.ua/uk/mizhnarodne-spivrobitnytstvo/leksiia-profesora-universytetu-fodzha-italiia-aldo-ligustro-z-mizhnarodnoho-prava-dlia-studentiv-epf-onu>

²⁷ Гостьові лекції та зустрічі зі стейкхолдерами. *Сайт Одеського національного університету імені І.І. Мечникова.* URL: <https://onu.edu.ua/uk/structure/faculty/epf/kafedry-ta-inshi-strukturni-pidrozdily/theor-ecomon/nashi-zdobuvachi>

²⁸ Візит делегації ОНУ до університету Мачераті (Італія). *Сайт Одеського національного університету імені І.І. Мечникова.* URL: <https://onu.edu.ua/uk/mizhnarodne-spivrobitnytstvo/vizyt-delehatsii-onu-do-universytetu-macherati-italiia>

REFERENCES

- Batsak, K.Yu. (2004). *Italiiska emihratsiia v Ukraini naprykintsi XVIII – u pershii tretyni XIX stolittia* [Italian emigration to Ukraine at the end of the 18th – the first third of the 19th century]. Kyiv: Znannia Ukrainy [in Ukrainian].
- Dedman, M. (2009). *The Origins and Development of the European Union 1945-2008: A History of European Integration*. New York: Routledge [in English].
- Havrylenko, O.L., Sivalnov, O.M. & Tsybulkin, V.V. (2017). *Henuezka spadshchyna na terenakh Ukrainy: etnoderzhavoznavchyi vymir* [The Genoese heritage on the territory of Ukraine: the ethno-state studies dimension]. Kharkiv: Tochka [in Ukrainian].
- Hrinevych, V.S., Lebedieva, O.V., Levytska, Ye.O., Trapshtein, V.E., & Yatsenko, T.A. (2015). *Istoriia mizhnarodnoho spivrobotnytstva Odeskoho natsionalnoho universytetu imeni I.I. Mechnykova* [History of international cooperation of the I.I. Mechnikov Odesa National University]. Odesa: I.I. Mechnikov Odesa National University [in Ukrainian].
- Koval, I.M. (Ed.). (2015). *Odeskyi natsionalnyi universytet imeni I.I. Mechnykova: istoriia ta suchasnist (1865-2015)* [I.I. Mechnikov Odesa National University: history and present (1865-2015)]. Odesa: I.I. Mechnikov Odesa National University [in Ukrainian].
- Polianska, A.S. (2023). Osoblyvosti upravlinnia proiektom «Mizhnarodna akademichna mobilnist» Prohramy Erasmus+ v umovakh viiny [Peculiarities of managing the project "International Academic Mobility" of the Erasmus+ Program in wartime conditions]. *Ekonomika, upravlinnia ta administruvannia*, 1(103), 56-63. Retrieved from: <http://rep.btsau.edu.ua/handle/BNAU/8651> [in Ukrainian].
- Savelieva, Ye.V. (Ed.). (2001). *Italiiska knyha epokhy Vidrozhennia u fondakh Naukovoï biblioteki ONU im. I.I. Mechnykova* [Italian book of the Renaissance era in the holdings of the Scientific Library of the I.I. Mechnikov Odesa National University]. Odesa: Astroprynt [in Ukrainian].
- Svyrydenko, D.B. (2014). *Akademichna mobilnist: vidpovid na vyklyky hlobalizatsii* [Academic mobility: a response to the challenges of globalization]. Kyiv: Vydavnytstvo NPU imeni M.P. Drahomanova [in Ukrainian].
- Smyntyna, O.V. (Ed.). (2018). *Italiiska yizha v istorii ta kulturi: zb. nauk. st. z nahody roku italiiskoi yizhi u sviti* [Italian food in history and culture: collection of scientific articles on the occasion of the year of Italian food in the world]. Odesa: I.I. Mechnikov Odesa National University [in Ukrainian].
- Smyntyna, O.V. (Ed.). (2008). *Smyntyna Valentyn Andriiovych: biobibliografichni pokazhchyk* [Smyntyna Valentyn Andriiovych: biobibliographic index]. Odesa: Astroprynt [in Ukrainian].
- Cherniakova, Zh. (2015). Porivnialna kharakterystyka modelei internatsionalizatsii osvithnoho protsesu [Comparative characteristics of models of internationalization of the educational process]. *Ukrainskyi pedahohichniy zhurnal*, 4, 243-246. Retrieved from: <https://uej.undip.org.ua/index.php/journal/article/view/138> [in Ukrainian].
- Tsyvd-Hrom, O.P. (2023). Mizhnarodna akademichna mobilnist v umovakh viiny [International academic mobility in the conditions of war]. In *Aktualni pytannia internatsionalizatsii vyshchoi osvity v Ukraini: linhvistychnyi, pravovi ta psykhologo-pedahohichniy aspekty: materialy mizhnar. nauk.-prakt. konf. (BNAU, 2-24 bereznia 2023 r.)*, 41-43. Bila Tserkva [in Ukrainian].
- Varvartsev, M. (2013). Dzhuzeppe Haribaldi: morskymy shliakhamy v Ukrainu (1824-1834 rr.) [Giuseppe Garibaldi: by sea routes to Ukraine (1824-1834)]. *Mizhnarodni zv'iazky Ukrainy: naukovy poshuky i znakhidky: mizhvid. zb. nauk. pr.*, 22, 14-21. Retrieved from: http://resource.history.org.ua/publ/mo_2013_22_9 (in Ukrainian).